

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΣΥΛΛΟΓΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΕΡΕΥΝΑ

**ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
ΤΟΥ «ΚΛΑΣΙΚΟΥ ΓΥΡΟΥ»
(ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑ ΤΟΥ 2007)**

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2007

Ιστορικό Συνεργασίας Σωματείων Ξεναγών - ΕΚΚΕ

Θεωρώντας ότι η ενεργός παρέμβαση στα καιρία και ευαίσθητα θέματα που άπτονται της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι υποχρέωση κάθε υπεύθυνου πολίτη και εκτιμώντας παράλληλα ότι η καθαριότητα των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σε αυτούς είναι ένα βασικό πρόβλημα, αποδεχτήκαμε την πρόσκληση συνεργασίας εκ μέρους του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας (ΣΔΞΑ). Πραγματοποιήθηκε έτσι η πρώτη έρευνα του 1997 για το βαθμό καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών του «Κλασικού Γύρου» όπου διερευνήθηκαν οι γνώμες των ξεναγών της Αθήνας. Από τη δημοσιότητα που δόθηκε στα αποτελέσματα της έρευνας του 1997 οδηγηθήκαμε, σχεδόν υποχρεωτικά, σε επανάληψη προκειμένου να έχουμε συγκριτικά αποτελέσματα καθώς και σε γενίκευση της συνεργασίας με Σωματεία - Συνδέσμους ξεναγών με στόχο να δοθεί μια συνολική αλλά και διαχρονική εικόνα του προβλήματος για την Ελλάδα. Οι συνεργασίες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν είναι οι εξής:

1. Με το Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας (για τον «Κλασικό Γύρο»), το 1997, 2001, 2003, 2005 και 2007.
2. Με το Σύνδεσμο Ξεναγών Θεσσαλονίκης (για την Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα) το 2002, 2003, 2005 και 2007.
3. Με το Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης (για την Κρήτη) το 2002, 2003 και 2007.
4. Με το Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών Δωδεκανήσου (για Ρόδο, Κω, Σύμη, Πάτμο, Νίσυρο και Τήλο) το 2003, 2005 και 2007.
5. Με την Ένωση Διπλωματούχων Ξεναγών Ιονίων Νήσων και Δυτικής Ελλάδος το 2003, 2005 και 2007.

Τα αποτελέσματα των ερευνών ανακοινώνονται πρώτα στους αρμόδιους φορείς (Υπ. Πολιτισμού, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Περιφέρειες κλπ) με e-mail και κατόπιν στον ημερήσιο τύπο της Αθήνας καθώς και στον τοπικό τύπο των περιοχών που αφορά η εκάστοτε έρευνα.

Η συνεργασία με τα συλλογικά όργανα των ξεναγών ελπίζουμε ότι θα συνεχιστεί. Οι έρευνες είναι μη χρηματοδοτούμενες και εντάσσονται μέσα στο ευρύτερο πρόγραμμα: **«Συλλογή, Οργάνωση και Διάχυση Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης»** της Ομάδας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας (ΙΑΑΚ) του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

Τα **αποτελέσματα - συμπεράσματα** των ερευνών είναι διαθέσιμα προς ανάγνωση ή αντιγραφή από την ιστοσελίδα της Ομάδας Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ (www.ekke.gr/estia) στην κατηγορία **«Ξεναγοί»**.

Ταυτότητα της Έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2007 και αποτελεί επαναληπτική της αντίστοιχης έρευνας του 2005. Στην επεξεργασία της παρούσας έρευνας έγινε συγκριτική ανάλυση με τα ευρήματα της έρευνας του 2005.

Από την Ομάδα Περιβάλλοντος του ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ συμμετείχαν στην έρευνα οι:

- Θεοδωρόπουλος Κώστας, Οικονομολόγος.
- Κουμαλάτσου Ελευθερία, MSc. Κοινωνιολόγος.
- Παναγιωτόπουλος Ανδρέας, MSc. Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας.
- Τσακίρης Κώστας, Οικονομολόγος - Περιφερειολόγος, Υπεύθυνος Ομάδας Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ

Παράλληλα θέλουμε να τονίσουμε την άψογη συνεργασία που είχαμε τόσο με το τωρινό, όσο και με τα προηγούμενα ΔΣ του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας, καθώς και της Επιτροπής Περιβάλλοντος και την συνεισφορά τους στην επιτυχή διεξαγωγή της έρευνας.

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας
Ομάδα Περιβάλλοντος
Μεσογείων 14-18 Τ.Κ.: 115 27
Τηλ: 210-7491 715&716, Φαξ: 210-7489 143
email: ktsaki@ekke.gr, www.ekke.gr/estia

Αντί Προλόγου

Οι αρχαιολογικοί χώροι και οι διαδρομές που οδηγούν σ' αυτούς αποτελούν για τον ξεναγό και μέρος της εθνικής, πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του, καθώς επίσης και τον χώρο εργασίας του. Η φύση αλλά και η θέση του επαγγέλματος επιτρέπει στους ξεναγούς να έχουν για αυτούς τους χώρους άποψη που, εκτός των ιδίων τοποθετήσεων, εκφράζει τη συνισταμένη πολλών άλλων παρατηρήσεων (επισκεπτών, υπαλλήλων των χώρων, αρχαιολόγων, καταστηματαρχών της περιοχής κτλ.).

Η οικολογική ευαισθησία του κλάδου έχει ήδη εκδηλωθεί με διάφορες ευκαιρίες (περισυλλογή απορριμμάτων από αρχ. χώρους, οικολογικές ημερίδες στα σεμινάρια των ξεναγών, δενδροφυτεύσεις, συνεργασίες με οικολογικές οργανώσεις κτλ.).

Τα παραπάνω οδήγησαν το Δ.Σ και την Επιτροπή Περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθηνών (ΣΔΞΑ) στην απόφαση να καταγραφούν και ιεραρχηθούν οι απόψεις των συναδέλφων, σχετικά με την καθαριότητα ή μη, συγκεκριμένων χώρων και διαδρομών.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1997 και έκτοτε επαναλαμβάνεται σε τακτά διαστήματα με συγκριτική ανάλυση προς τις προηγούμενες.

Η έρευνα και στατιστική ανάλυση έγινε όπως πάντα σε συνεργασία με την Ομάδα Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών και τα αποτελέσματά της που περιγράφονται παρακάτω, τείνουν στο γενικώς αναμενόμενο: Χώροι και κυρίως διαδρομές χαρακτηρίζονται από απλώς «ανεκτές» ως «απαράδεκτες»!

Η παρούσα έρευνα είναι συγκριτική προς την αμέσως προηγούμενη του 2005 και σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα των παλαιότερων ερευνών έρχεται να επιβεβαιώσει ότι τα κακώς κείμενα εξακολουθούν υφίστανται ή/και να επιτείνονται. Σκοπός της δε, είναι η ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των αρμοδίων φορέων αλλά και, μέσω της δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων, η συνειδητοποίηση του μεγέθους του προβλήματος απ' τον πολίτη – καταναλωτή.

Πιστεύοντας ότι αυτή η επανάληψη είναι ένα οργανωμένο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, παραδίδουμε στην κρίση σας τα αποτελέσματα της συγκριτικής έρευνας (2005 – 2007).

Για το Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών (Αθήνας):

Η Πρόεδρος ΔΣ
Έλσα Μαστορίδου

Ο Υπεύθυνος Επιτροπής Περιβάλλοντος
Αργύρης Αγγέλου

Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών (Αθήνας)

Απόλλωνος 9^ο Τ.Κ. 10557

Τηλ.: 210 3229705/3220090

Φαξ: 210 3239200

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	6
II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ	7
III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ	9
<i>A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων</i>	9
<i>B. Αξιολόγηση Κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών</i>	15
<i>Γ. Βαθμολόγηση Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών Κατά Νομό</i>	20
IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	25

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πολύχρονη συνεργασία της Ομάδας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ.), με τα Σωματεία/Συλλόγους Ξεναγών έχει ως στόχο την πραγματοποίηση επαναλαμβανόμενης σε τακτά χρονικά διαστήματα έρευνας με αντικείμενο την «καθαριότητα των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σε αυτούς». Όπως προαναφέρθηκε, η έρευνα πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1997 με πρωτοβουλία της Επιτροπής Περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθηνών (ΣΔΞΑ) και επαναλαμβάνεται ως σήμερα με την συνεργασία όλων των Σωματείων/Συλλόγων Ξεναγών της Ελλάδας και την συνεργασία της Ομάδας Περιβάλλοντος του ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ.

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος του ΣΔΞΑ συγκροτήθηκε με σκοπό την συμβολή των ξεναγών στην αντιμετώπιση καίριων και χρόνιων προβλημάτων που σχετίζονται με την συστηματικά συντελούμενη καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα. Η συμβολή των ξεναγών στην προστασία του περιβάλλοντος είναι καταλυτική, καθώς πέραν των αλυσιδωτών αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει η καταστροφή του περιβάλλοντος σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, παράλληλα αμαυρώνει την εικόνα που προσλαμβάνουν οι επισκέπτες-τουρίστες και συνεπώς πλήττει ευθέως τόσο τον τουρισμό, όσο και την αξιοπιστία της χώρας μας διεθνώς.

Δεδομένης της άριστης προηγούμενης συνεργασίας ατόμων και φορέων, η έρευνα ως σήμερα έχει πραγματοποιηθεί τα έτη 1997, 2001, 2003, 2005 και 2007 με την χρησιμοποίηση του ίδιου ερωτηματολογίου. Η επαναληπτική διερεύνηση του υπό μελέτη θέματος έχει στόχο την εξακρίβωση πιθανών αλλαγών, καλυτέρευσης ή/και χειροτέρευσης, ως προς την καθαριότητα των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών στους οποίους πραγματοποιούνται οργανωμένες ξεναγήσεις.

Η παρούσα μελέτη αποτελεί συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων του 2005 και των αποτελεσμάτων του 2007. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε από διπλωματούχους ξεναγούς. Η ίδια η φύση και θέση του επαγγέλματος του ξεναγού τον καθιστά καθημερινό αποδέκτη παραπόνων και πάσης φύσεως αρνητικών σχολίων εκ μέρους των τουριστών-επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων, αλλά και των εμπλεκόμενων με τον τουρισμό καταστηματαρχών, ξενοδόχων κλπ., καθιστώντας τον «πληροφοριοδότη-κλειδί», επί του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Τα παράπονα και τα αρνητικά σχόλια που διατυπώνονται αφορούν την καθαριότητα τόσο του οικιστικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος, το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών και την γενικότερη έλλειψη φροντίδας, την αμέλεια και ανευθυνότητα που χαρακτηρίζει τη στάση δημόσιων φορέων και ιδιωτών έναντι των ζωτικής σημασίας περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Οι τεράστιοι όγκοι σκουπιδιών (εστίες μόλυνσης και δυσοσμίας) και τα συσσωρευμένα μπάζα κατά μήκος του εθνικού και επαρχιακού δικτύου, σε εισόδους πόλεων και χωριών, αλλά και σε χαράδρες και ρέματα, τα πτώματα ζώων σε κατάσταση αποσύνθεσης, τα ερειπωμένα αυτοκίνητα και φορτηγά που έχουν μετατραπεί σε σιδηρόμαζα κλπ. συνθέτουν δυστυχώς την εικόνα που αντικρίζει κανείς και δυσφημεί την χώρα μας διαρκώς και διεθνώς.

Δεδομένης της αρνητικής αυτής κατάστασης η καταγραφή του βαθμού καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για την άσκηση πίεσης στη διαμόρφωση πολιτικής και για την κοινωνική ευαισθητοποίηση. Παρακάτω ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση της μεθοδολογίας της έρευνας. Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι η παρούσα έρευνα αφορά στους αρχαιολογικούς χώρους και τις διαδρομές που ως επί το πλείστον πραγματοποιούνται ξεναγήσεις από τα μέλη του Συλλόγου Διπλωματούχων Ξεναγών της Αθήνας.

I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα του 2007 πραγματοποιήθηκε με συμπλήρωση του ίδιου δομημένου ερωτηματολογίου που είχε συνταχθεί το 1997 και χρησιμοποιείται σε όλες τις έρευνες στους διπλωματούχους Ξεναγούς κατά την διάρκεια του ετήσιου Συνεδρίου - Σεμιναρίου Επιμόρφωσης του ΣΔΞΑ. Συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε στους συμμετέχοντες στο Συνέδριο ξεναγούς και επιστράφηκε επί τόπου συμπληρωμένο από τους

περισσότερους ερωτώμενους. Σε λίγες περιπτώσεις επιστράφηκε εκ των υστέρων μέσω των γραφείων του ΣΔΞΑ.

Η επαναληπτική έρευνα του 2007 αναλύεται εδώ συγκριτικά με την αντίστοιχη του 2005. Το 2005 συμπληρώθηκαν 91 ερωτηματολόγια και κατά την επαναληπτική έρευνα που διεξήχθη το 2007 διατυπώθηκε η γνώμη συνολικά 88 ξεναγών με βάση την εικόνα που είχαν σχηματίσει για την τουριστική περίοδο του 2006 (αντίστοιχα η έρευνα του 2005 αναφέρεται στην εικόνα της τουριστικής περιόδου του 2004).

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο συνολικός αριθμός των ενεργών επαγγελματιών ξεναγών του Σωματίου της Αθήνας κυμαίνεται περί τα 600 άτομα. Συνεπώς, η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος θεωρείται δεδομένη καθώς προσεγγίζει το 15% του συνόλου των Ξεναγών. Παράλληλα, η αντιπροσωπευτικότητα και αξιοπιστία του δείγματος ενισχύεται από το γεγονός ότι οι 91 το 2005 και οι 88 το 2007 ξεναγοί που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, θεωρούνται από τους πλέον «δραστηριοποιημένους» στο επάγγελμα με βασικό κριτήριο την συμμετοχή τους στο ετήσιο Συνέδριο. Επίσης, η αξιοπιστία και εγκυρότητα της έρευνας διασφαλίζεται και από την χρησιμοποίηση του ίδιου ακριβώς ερωτηματολογίου από το 1997 έως και σήμερα (2007).

Το ερωτηματολόγιο διαρθρώνεται σε δύο βασικά σκέλη:

α) Ατομικά στοιχεία ξεναγού.

β) Βαθμός καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών

Στο α σκέλος ζητούνται τα βασικά δημογραφικά-κοινωνικά χαρακτηριστικά των ξεναγών που περιλαμβάνουν τις εξής παραμέτρους:

α) Φύλο, β) Ηλικία, γ) Οικογενειακή κατάσταση, δ) Αριθμός παιδιών, ε) Χρησιμοποιούμενες επαγγελματικά ξένες γλώσσες (1η, 2η, 3η.), στ) Τυχόν πτυχίο Ανωτάτης ή Ανωτέρας Σχολής (εκτός της Σχολής Ξεναγών), ζ) Χρόνια εξάσκησης του επαγγέλματος.

Στο β σκέλος ζητείται η βαθμολόγηση της καθαριότητας 12 συγκεκριμένων διαδρομών και 6 αρχαιολογικών χώρων εκ μέρους των ξεναγών, βάσει 5βάθμιας κλίμακας, που περιλαμβάνει τους εξής κωδικούς χαρακτηρισμούς:

1= Πολύ καθαρός χώρος (τέλειος)

2= Καθαρός χώρος (αποδεκτός)

3= Μέτριος

4= Βρώμικος χώρος

5= Πολύ βρώμικος χώρος (ντροπή-αίσχος)

Η επιλογή των διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων που περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο έγινε με τη συνεργασία των ξεναγών και κριτήριο ότι το συγκεκριμένο δρομολόγιο είναι αυτό που ακολουθείται συχνότερα απ' οποιοδήποτε άλλο στις τουριστικές περιηγήσεις («κλασικός γύρος») από τους ξεναγούς του ΣΔΞΑ.

Τέλος, οι ερωτώμενοι είχαν την δυνατότητα να διατυπώσουν οποιοδήποτε πρόσθετο σχόλιο που σχετίζεται με το θέμα σε ελεύθερο χώρο στο τέλος του ερωτηματολογίου.

II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ

Το σύνολο σχεδόν των ευρημάτων της επαναληπτικής έρευνας (2007), όσον αφορά στα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά, εν πολλοίς, διαμορφώνει την ίδια εικόνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2005.

Τα δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία των Ξεναγών, που διερευνήθηκαν τόσο κατά την έρευνα του 2005 όσο και του 2007 αναλύονται συγκριτικά κατωτέρω:

α) Φύλο: Το 2007, από τους 88 απαντήσαντες, οι 78 είναι γυναίκες (ποσοστό 88,6%) και οι 10 άνδρες (ποσοστό 11,4%), ενώ το 2005 οι γυναίκες ήταν 77 (ποσοστό 85,6%) και οι άνδρες 13 (ποσοστό 14,4%). Οι κατανομές αυτές επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι η πλειονότητα των Ξεναγών είναι γυναίκες.

β) Ηλικία: Το 2007 η μεγαλύτερη συγκέντρωση ξεναγών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 30-49 ετών (ποσοστό 50,0%) και εν συνεχεία στην ομάδα 50-64 ετών (ποσοστό 38,6%). Τα αντίστοιχα ποσοστά για το 2005 ήταν 56,4% και 34,6% των απαντησάντων. Η ηλικιακή αυτή κατανομή εξασφαλίζει την αντιπροσωπευτικότητα των απόψεων, διότι συσχετίζεται ευθέως με τα χρόνια εξάσκησης του επαγγέλματος και συνθέτει τις διαφορετικές προσλαμβάνουσες παραστάσεις παλαιότερων και νέων ξεναγών.

γ) Οικογενειακή κατάσταση: Το 2007 το 43,9% των ερωτηθέντων είναι έγγαμοι και το 37,8% είναι άγαμοι. Το 18,3% είναι διαζευγμένοι/ες ή χήροι/ες, ποσοστό υψηλότερο έναντι του αντίστοιχου στον γενικό πληθυσμό. Αντίστοιχα, το 2005 το 43,2% είναι έγγαμοι, το 31,8% άγαμοι και το 25,1% χήροι-ες/διαζευγμένοι-ες.

δ) Αριθμός παιδιών: Δεν παρατηρούνται αποκλίσεις από τα δεδομένα του γενικού πληθυσμού με το 47,7% των ερωτώμενων που είναι γονείς να έχουν ένα παιδί και το 47,7% δύο παιδιά (2007). Αντίστοιχα για το 2005 τα ποσοστά είναι 57,8% για γονείς με ένα παιδί και 37,8% για γονείς με δυο παιδιά.

ε) Ξένες γλώσσες: Καταγράφηκαν έως 3 χρησιμοποιούμενες επαγγελματικά γλώσσες από κάθε ξεναγό, ιεραρχημένες κατά συχνότητα χρήσης (και επάρκεια γνώσης). Μεταξύ του 2005 και του 2007 δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφορές, καθώς το 2007 οι 58 από τους ξεναγούς (ποσοστό 66,6%) δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν τα Αγγλικά, είτε ως πρώτη γλώσσα (50,6%), είτε ως δεύτερη (23,9%) ή τρίτη γλώσσα (15,8%).

Ακολουθούν τα Γαλλικά που χρησιμοποιούνται από 31 ξεναγούς συνολικά (35,6%), και από αυτούς οι 15 (ποσοστό 17,2%) τα χρησιμοποιούν ως πρώτη γλώσσα. Έπειτα ακολουθούν τα Γερμανικά τα οποία χρησιμοποιούνται από 19 ξεναγούς συνολικά (ποσοστό 21,8%), εκ των οποίων οι 11 (ποσοστό 17,2%) τα χρησιμοποιούν ως πρώτη γλώσσα. Αξιοσημείωτα ποσοστά παρουσιάζουν τα Ιταλικά (12,6%) καθώς και τα Ισπανικά (χρήση από το 12,6%). Ανάλογες ποσοστιαίες κατανομές καταγράφηκαν και το 2005.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι, η συχνότητα χρήσης των γλωσσών καθορίζεται από την προέλευση των αλλοδαπών τουριστών, ενώ η επιλογή εκμάθησης εκ μέρους των ξεναγών σχετίζεται και με τη γενικότερη κοινωνική τάση κατά χρονική συγκυρία, δηλ. παλαιότερα ήκμαζαν τα Γαλλικά, ενώ αντιθέτως τα τελευταία χρόνια ανερχόμενες γλώσσες είναι τα Γερμανικά και τα Ισπανικά. Τέλος, τα Αγγλικά θεωρούνται εκ των «ουκ άνευ» γλώσσα και έχουν ευρύτατη χρήση σε διαχρονική βάση.

στ) Κατοχή άλλου πτυχίου: Τόσο το 2007 όσο και το 2005 εκτός του πτυχίου της Σχολής Ξεναγών, το οποίο διαθέτουν όλοι οι ερωτηθέντες (καθ' όσον είναι μέλη του ΣΔΞΑ), το 60,5% εξ αυτών κατέχει και άλλο πτυχίο Ανωτέρας ή Ανωτάτης Σχολής. Η διαπίστωση αυτή αποτυπώνει το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης των ξεναγών.

Όσον αφορά στην κατεύθυνση των σπουδών, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό από τους κατόχους και άλλου πτυχίου τόσο το 2005, όσο και το 2007, έχει ακολουθήσει σπουδές Αρχαιολογίας και Ξενόγλωσσης ή Ελληνικής Φιλολογίας (63,6% το 2005 και 71,2% το 2007).

Οι ειδικότητες αυτές θεωρούνται συγγενείς προς το επάγγελμα των ξεναγών και οπωσδήποτε ενισχυτικές της επαγγελματικής τους επάρκειας. Οι υπόλοιποι απαντήσαντες μοιράζονται σε άλλες σχολές θεωρητικής κυρίως κατεύθυνσης αλλά ακόμα και σε σχολές θετικής κατεύθυνσης.

ζ) Χρόνια άσκησης του επαγγέλματος: Όπως αναφέρθηκε και στην ανάλυση κατανομής σε ηλικιακές κατηγορίες, υπάρχει σχετική αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, όσον αφορά στα χρόνια άσκησης του επαγγέλματος.

Συγκεκριμένα, το 19,5% των απαντησάντων το 2005 και το 17,1% το 2007 είναι νέοι στο επάγγελμα (1 ως και 10 χρόνια άσκησης του επαγγέλματος), ενώ από 11 ως και 20 χρόνια ασκεί το επάγγελμα το 23, 2% το 2005 και 28,0% το 2007. Οι ασκούντες το επάγγελμα από 20 έτη και πάνω είναι το 57,3% το 2005 και το 54,9% το 2007. Η συγκέντρωση των απαντησάντων στις μεγαλύτερες ηλικίες με τα αντιστοίχως περισσότερα χρόνια εμπειρίας δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στα αποτελέσματα της έρευνας.

III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων

Μια πρώτη επεξεργασία (απλές κατανομές, επί τοις εκατό) των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο, όσον αφορά στον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί, όπου «α» και «β» τα αποτελέσματα για το 2007 και 2005 αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Βαθμός Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών 2005-2007

Α/Α	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΗ		Βαθμός Καθαριότητας*				
			1	2	3	4	5
1α	Διαδρομή	Αθήνα - Ισθμός (Εθν. Οδός)	4,7	39,5	38,4	14	3,5
1β	Διαδρομή	Αθήνα - Ισθμός (Εθν. Οδός)	5,9	41,2	40,0	8,2	4,7
2α	Διαδρομή	Ισθμός - Επίδαυρος	-	23,5	37,6	30,6	8,2
2β	Διαδρομή	Ισθμός - Επίδαυρος	1,2	20,9	44,2	23,3	10,5
3α	Διαδρομή	Ισθμός - Μυκήνες	3,5	17,6	35,3	32,9	10,6
3β	Διαδρομή	Ισθμός - Μυκήνες	3,4	21,8	39,1	31,0	4,6
4α	Αρχ. Χώρος	Μυκήνες	20,2	46,4	19,0	11,9	2,4
4β	Αρχ. Χώρος	Μυκήνες	10,6	58,8	20,0	9,4	1,2
5α	Διαδρομή	Μυκήνες - Ναύπλιο - Επίδαυρος	-	14,3	32,1	31,0	22,6
5β	Διαδρομή	Μυκήνες - Ναύπλιο - Επίδαυρος	2,4	10,7	34,5	39,3	13,1
6α	Αρχ. Χώρος	Επιδαύρου	13,1	46,4	27,4	10,7	2,4
6β	Αρχ. Χώρος	Επιδαύρου	12,9	58,8	21,2	5,9	1,2
7α	Διαδρομή	Ναύπλιο - Τρίπολη - Σπάρτη	-	14,5	50,0	30,3	5,3
7β	Διαδρομή	Ναύπλιο - Τρίπολη - Σπάρτη	2,5	19,8	43,2	27,2	7,4
8α	Αρχ. Χώρος	Μυστρά	21,6	54,1	17,6	6,8	-
8β	Αρχ. Χώρος	Μυστρά	13,4	52,4	28,0	6,1	-
9α	Διαδρομή	Σπάρτη - Καλαμάτα - Ολυμπία	2,8	12,7	49,3	31,0	4,2
9β	Διαδρομή	Σπάρτη - Καλαμάτα - Ολυμπία	-	18,7	45,3	32,0	4,0
10α	Αρχ. Χώρος	Ολυμπίας	28,6	50,0	9,5	10,7	1,2
10β	Αρχ. Χώρος	Ολυμπίας	24,1	55,2	12,6	5,7	2,3
11α	Διαδρομή	Ολυμπία - Πάτρα - Ρίο	1,2	10,8	41,0	33,7	13,3
11β	Διαδρομή	Ολυμπία - Πάτρα - Ρίο	4,7	16,5	29,4	34,1	15,3
12α	Διαδρομή	Αντίρριο - Ιτέα - Δελφοί	1,2	21,7	33,7	31,3	12,0
12β	Διαδρομή	Αντίρριο - Ιτέα - Δελφοί	6,0	11,9	39,3	32,1	10,7
13α	Αρχ. Χώρος	Δελφών	19,5	59,8	11,0	7,3	2,4
13β	Αρχ. Χώρος	Δελφών	16,5	60,0	14,1	9,4	-
14α	Διαδρομή	Δελφοί - Λαμία	-	15,6	29,9	29,9	24,7
14β	Διαδρομή	Δελφοί - Λαμία	2,5	8,9	29,1	30,4	29,1
15α	Διαδρομή	Λαμία - Δομοκός	-	10,1	19,0	32,9	38,0
15β	Διαδρομή	Λαμία - Δομοκός	2,5	3,8	15,0	22,5	56,3

16α	Διαδρομή	Δομοκός - Καρδίτσα - Μετέωρα	-	12,8	20,5	35,9	30,8
16β	Διαδρομή	Δομοκός - Καρδίτσα - Μετέωρα	2,4	3,7	24,4	34,1	35,4
17α	Μοναστήρια	Μετεώρων	15,2	24,1	34,2	19,0	7,6
17β	Μοναστήρια	Μετεώρων	17,9	28,6	39,3	10,7	3,6
18α	Διαδρομή	Λαμία - Αθήνα (Εθν. Οδός)	2,4	21,7	42,2	27,7	6,0
18β	Διαδρομή	Λαμία - Αθήνα (Εθν. Οδός)	3,5	20,0	44,7	20,0	11,8
Σα	Συνολικός Μέσος Όρος Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών 2007		7,4	27,5	30,4	23,8	10,8
Σβ	Συνολικός Μέσος Όρος Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών 2005		7,4	28,4	31,3	21,2	11,7

* 1= Πολύ καθαρός χώρος, 2= Καθαρός χώρος, 3= Μέτριος, 4= Βρώμικος χώρος, 5= Πολύ βρώμικος χώρος

Επί του συνόλου διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων, τα ποσοστά κατά βαθμό καθαριότητας διαμορφώνονται ως εξής: (προκύπτουν ως μέσος όρος του συνόλου των επί μέρους απαντήσεων που αφορούν ξεχωριστά κάθε διαδρομή και κάθε αρχαιολογικό χώρο).

Σύμφωνα με την έρευνα του 2007, το 7,4% των απαντήσεων χαρακτηρίζει τους χώρους ως «πολύ καθαρούς», το 27,5% ως «καθαρούς», το 30,4% ως «μέτριους», ενώ το 23,8% ως «βρώμικους» και το 10, 8% ως «απαράδεκτα βρώμικους». Αντιστοίχως, κατά την έρευνα του 2005 το 7,4% των απαντήσεων χαρακτηρίζει τους χώρους ως «πολύ καθαρούς», το 28,4% ως «καθαρούς», το 31,3% ως «μέτριους», το 21,2% ως «βρώμικους» και το 11,7% ως «απαράδεκτα βρώμικους».

Το 2007 η συνολική εικόνα εμφανίζεται ελαφρώς χειρότερη αφού οι αρνητικές απαντήσεις (σύνολο 4 κ 5) αυξάνονται από 32,9% σε 34,6%, ενώ οι θετικές (σύνολο 1 κ' 2) μειώνονται από 35,8% το 2005 σε 34,9% το 2007.

Τα παραπάνω αποτελέσματα, τα οποία προκύπτουν από τους μέσους όρους των επιμέρους ερωτήσεων, συμβαδίζουν με τις απαντήσεις σε άλλη ερώτηση για την εκτίμηση της συνολικής εικόνας της κατάστασης όπου τα πράγματα χρωματίζονται επίσης αρνητικά. Συγκεκριμένα στο ερώτημα αυτό, δηλαδή για την εκτίμηση της συνολικής εικόνας συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά, η κατάσταση που αποτυπώνεται από τους απαντήσαντες ξεναγούς είναι δυστυχώς δυσμενέστερη, καθώς το 66,6% χαρακτηρίζει τη συνολική κατάσταση καθαριότητας των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων «ίδια» ή «χειρότερη». Συγκεκριμένα, ως «ίδια» χαρακτηρίζεται η κατάσταση από το 54,3% των ξεναγών, «λίγο χειρότερη» από το 11,1%, «πολύ χειρότερη» από το 1,2%, ενώ βελτιωμένη χαρακτηρίζει την κατάσταση το 33,3%. Τα παραπάνω υποδηλώνουν πως είναι επιτακτική η ανάγκη για λήψη δραστικών μέτρων που θα συντελέσουν στην ποιοτική αναβάθμιση των αρχαιολογικών χώρων και των προς αυτούς διαδρομών.

Από την ανάλυση των συγκεντρωθέντων ερωτηματολογίων διαπιστώνεται να εξακολουθεί να υπάρχει ένας βασικός διαχωρισμός, όσον αφορά τον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων.

Ομαδοποιώντας τις θετικές απαντήσεις του 2005 (με βαθμό 1 και 2) σε μια κατηγορία και τις αρνητικές απαντήσεις (με βαθμό 4 και 5) σε άλλη μια έχουμε ποσοστά 32,9% και 35,8% αντιστοίχως. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται έντονα μεταξύ αρχαιολογικών χώρων (κατά 68,2% χαρακτηρίζονται «καθαροί» ή «πολύ καθαροί» και κατά 9,25% «βρώμικοι» ή «πολύ βρώμικοι» και διαδρομών (με αντίστοιχα ποσοστά 19,6% και 44,7%). Η ίδια βασική διάκριση μεταξύ αρχ. χώρων και διαδρομών εξακολουθεί να υφίσταται και στα αποτελέσματα της επαναληπτικής έρευνας (2007).

Επίσης, παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση απαντήσεων στη μεσαία βαθμίδα της κλίμακας, δηλαδή χαρακτηρισμός της κατάστασης ως «μέτριας». Η τάση αυτή παρατηρείται πολύ συχνά σε παρόμοιες έρευνες και συναρτάται με την δημιουργούμενη, στον ερωτώμενο, ψυχολογία ταύτισης με τον μέσο όρο και την επιφυλακτικότητα στη διατύπωση κατηγορηματικής γνώμης.

Εν προκειμένω πάντως, πλην αυτής της γενικώς ισχύουσας διαπίστωσης, η επιλογή του χαρακτηρισμού με βαθμό 3 «μέτρια» υποδηλώνει αρνητική γνώμη για την καθαριότητα, δεδομένου ότι ο βαθμός 2 αντιστοιχεί στον χαρακτηρισμό «αποδεκτός» και έτσι χρωματίζει

αρνητικά τον βαθμό 3. Εάν λοιπόν προσμετρηθεί στον αρνητικό χαρακτηρισμό καθαριότητας, τμήμα της επιλογής του βαθμού 3, η διαμορφούμενη εικόνα είναι πολύ πιο ανησυχητική.

Ενισχυτικό επιχείρημα μιας τέτοιας θεώρησης αποτελεί το γεγονός ότι η συγκέντρωση απαντήσεων που χαρακτηρίζουν ως «μέτρια» την καθαριότητα είναι εμφανώς μεγαλύτερη στις διαδρομές (ποσοστό 35,8% έναντι των αρχαιολογικών χώρων (ποσοστό 19,8% για το έτος 2007).

Εξετάζοντας μεμονωμένα καθεμιά από τις 12 διαδρομές και κάθε έναν από τους 6 αρχαιολογικούς χώρους, παρατηρούμε τα εξής:

1) Αρχαιολογικοί χώροι:

Κατά την έρευνα του 2005 οι αρχαιολογικοί χώροι της Ολυμπίας και των Δελφών χαρακτηρίζονται ως οι πλέον καθαροί με ποσοστό θετικών απαντήσεων 79,3%, και 76,5% αντιστοίχως. Ακολουθεί η Επίδαυρος με ποσοστό θετικών απαντήσεων 71,7%, ενώ το μικρότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων έχουν τα Μετέωρα με 46,5%. Η εικόνα που παρουσιάζουν τα Μοναστήρια των Μετεώρων (πρέπει να οφείλεται στους χώρους υποδοχής και όχι στα ίδια τα Μοναστήρια) συμπληρώνεται από μέτριες και αρνητικές γνώμες (53,6%).

Από τους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους οι Μυκήνες συγκεντρώνουν ένα 69,4% θετικών απαντήσεων και 10,6% αρνητικών, ενώ ο Μυστράς 65,8% θετικών και 6,1% αρνητικών.

Κατά την έρευνα του 2007, ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών αξιολογείται σχετικά βελτιωμένος καθώς συγκεντρώνει το 79,3% των θετικών απαντήσεων. Ακολουθεί, επίσης, σημαντική βελτίωση του Μυστρά (75,7% θετικών απαντήσεων, έναντι του 65,8% του 2005). Σταθερή παρουσιάζεται η εικόνα της Ολυμπίας (78,6% θετικές απαντήσεις), ενώ το χαμηλότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων αφορά και πάλι στα Μετέωρα (39,3%) αλλά και την Επίδαυρο (59,5%).

Συγκρίνοντας τις ποσοστιαίες κατανομές του 2005 και του 2007 αξιοσημείωτη είναι η αύξηση των αρνητικών χαρακτηρισμών για τα Μετέωρα από 14,3% το 2005 σε 26,6% το 2007 η οποία, όπως προαναφέρθηκε, μάλλον αποδίδεται στην άσχημη κατάσταση στις περιοχές γύρω από τα Μοναστήρια.

Επίσης αξιοσημείωτη, είναι η χειροτέρευση της εικόνας που προκύπτει για την Επίδαυρο, καθώς, ενώ το 2005 αξιολογήθηκε θετικά από το 71,7% των απαντησάντων, στην επαναληπτική έρευνα του 2007 την αξιολόγησε θετικά το 59,5%. Αντιστοίχως, το 2005 αρνητική γνώμη για την Επίδαυρο διατυπώνεται από το 7,1% των απαντησάντων, ενώ το 2007 το ποσοστό των αρνητικών απαντήσεων ανέρχεται στο 13,1%.

Ανακεφαλαιώνοντας, το 2007 οι αρχαιολογικοί χώροι στους Δελφούς και στον Μυστρά παρουσιάζουν περαιτέρω βελτίωση σε σύγκριση με το 2005 και η Ολυμπία συγκεντρώνει σταθερά τις περισσότερες θετικές γνώμες. Στους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους (Μυκήνες, Επίδαυρος, Μετέωρα) σημειώνεται μείωση των θετικών γνώμων και αντίστοιχη αύξηση των αρνητικών. Συγκεκριμένα, τα Μετέωρα συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό αρνητικών απαντήσεων (26,6%) και ακολουθούν οι Μυκήνες με 14,3% αρνητικών χαρακτηρισμών και η Επίδαυρος με 13,1%.

2) Διαδρομές:

Κατά την έρευνα του 2005 μεταξύ των διαδρομών ευνοϊκότερες γνώμες αποσπά η διαδρομή Αθήνα-Ισθμός (47,1% θετικών γνώμων) και λιγότερα ευνοϊκές η διαδρομή Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα (6,1% θετικών γνώμων). Την εικόνα αυτή επιβεβαιώνουν και οι αρνητικές απαντήσεις κατά τον αντίστροφο τρόπο (με ποσοστό αρνητικών γνώμων μόλις 12,9% για τη διαδρομή Αθήνα-Ισθμός και με 69,5% για τη διαδρομή Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα).

Ωστόσο, την αρνητικότερη αξιολόγηση μεταξύ των διαδρομών συγκεντρώνει η διαδρομή Λαμία-Δομοκός (με ποσοστό αρνητικών γνώμων 78,8%). Η ερμηνεία των τόσο αρνητικών γνώμων για τη διαδρομή Λαμία-Δομοκός αλλά και για τη διαδρομή Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα συναρτάται με την γενικότερη κατάσταση του δρόμου (ανηφορικός, με πολλές στροφές και εν μέρει δύσβατος), παρά την καλύτερευση του οδικού δικτύου.

Μέτρια εικόνα εμφανίζει το επαρχιακό δίκτυο της Πελοποννήσου, με 25,2% θετικών γνώμων για τη διαδρομή Ισθμός-Μυκήνες (και αντίστοιχα αρνητικών 35,6%), ενώ η διαδρομή Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη συγκεντρώνει το 22,3% των θετικών γνώμων και το 34,6% των αρνητικών γνώμων. Ακόμη χειρότερη εικόνα παρουσιάζει η διαδρομή Ισθμός-Επίδαυρος με

22,1% θετικών και 33,8% αρνητικών χαρακτηρισμών αλλά και η διαδρομή Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο με 21,2 % θετικών και 49,4% αρνητικών χαρακτηρισμών.

Η εντύπωση υποβάθμισης γίνεται πιο έντονη στο οδικό δίκτυο της Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας όπου εκτός των περισσότερων αρνητικών χαρακτηρισμών που προαναφέραμε για τις διαδρομές Λαμία-Δομοκός, και Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα, αρνητική εικόνα διαμορφώνεται και για την Εθνική Οδό Αθηνών-Λαμίας (31,8% αρνητικών απαντήσεων και 23,5% θετικών).

Έντονη αντίθεση μεταξύ των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σ' αυτούς παρατηρείται στους Δελφούς, όπου το 76,5% των θετικών χαρακτηρισμών για τον αρχαιολογικό χώρο μειώνεται θεαματικά στο 17,9% (Διαδρομή Αντίρριο-Ιτέα-Δελφοί) και στο 11,4% (Δελφοί-Λαμία). Εδώ, επίσης, η ερμηνεία σχετίζεται με την γενικότερη κατάσταση του οδικού δικτύου και την έλλειψη παράλιων (και άρα τουριστικά αξιοποιήσιμων) περιοχών και οικισμών κατά τις διαδρομές.

Κατά την έρευνα του 2007 και πάλι οι περισσότερες θετικές γνώμες διατυπώνονται κυρίως για το εθνικό οδικό δίκτυο Αθήνα-Ισθμός (44,2%). Αρνητική εικόνα συνεχίζει να παρουσιάζει το επαρχιακό δίκτυο, με τη διαδρομή Λαμία-Δομοκός να συγκεντρώνει μόνο το 10,1% των θετικών γνώμων, τη διαδρομή Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο 12,0% τη διαδρομή Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα 12,8%, τη διαδρομή Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος 14,3%, και τη διαδρομή Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη 14,5%. Στάσιμη χαρακτηρίζεται η κατάσταση του οδικού δικτύου σε ορισμένες περιοχές της Πελοποννήσου, όπως τη διαδρομή Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος να συγκεντρώνει θετικές γνώμες κατά 14,3% και τη διαδρομή Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία κατά 15,5% ποσοστά ανάλογα με αυτά του 2005.

Παρακάτω παρουσιάζονται οι διαδρομές ομαδοποιημένες ανάλογα με την εξέλιξη των αρνητικών γνώμων, στα έτη 2005 και 2007.

Σταθερά αρνητική εικόνα εμφανίζουν οι διαδρομές:

- Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος από 52,4% αρνητικές γνώμες το 2005 σε 53,6% το 2007.
- Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο από 49,4% αρνητικές γνώμες το 2005 σε 47,0% το 2007.
- Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία από 36,0% αρνητικές γνώμες το 2005 σε 35,2% το 2007.
- Αντίρριο-Ιτέα-Δελφοί από 42,8% αρνητικών γνώμων το 2005 σε 43,3% το 2007.
- Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη από 34,6 % αρνητικών γνώμων το 2005 σε 35,6% το 2007.

Στις παρακάτω διαδρομές σημειώνεται σχετικός μετριασμός της αρνητικής εικόνας η οποία ωστόσο εξακολουθεί να υπάρχει:

- Λαμία-Δομοκός από 78,8% αρνητικών γνώμων το 2005 σε 70,9% το 2007.
- Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα από 69,5% αρνητικών γνώμων το 2005 σε 66,7% το 2007.
- Δελφοί-Λαμία από 59,5% αρνητικών γνώμων το 2005 σε 54,6% το 2007.

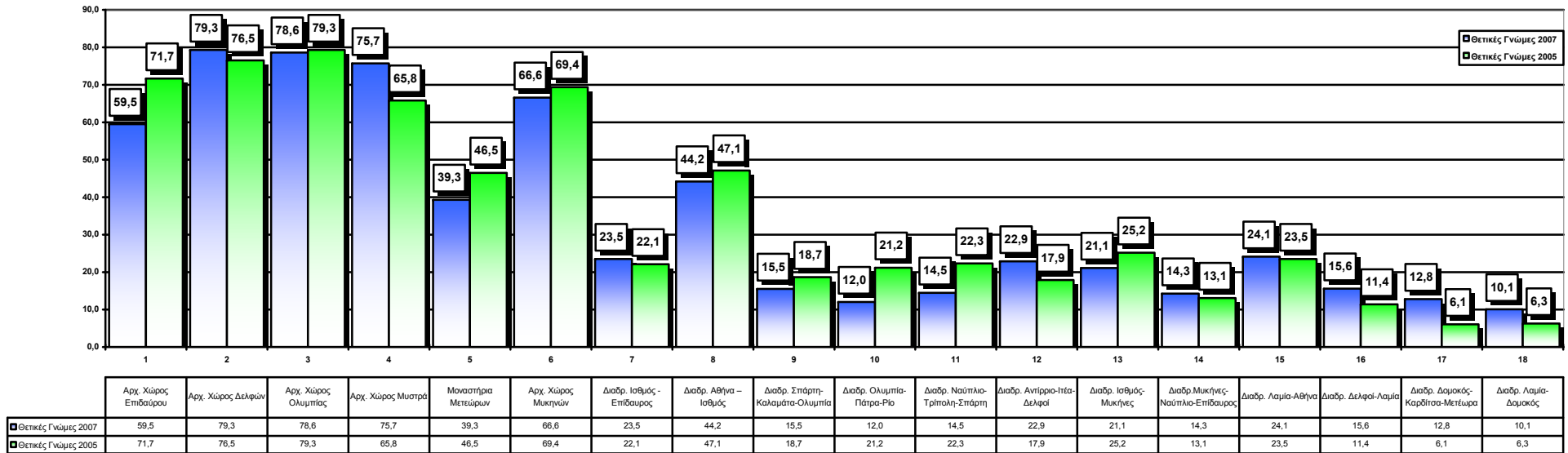
Στις υπόλοιπες διαδρομές έχουμε ακόμη μεγαλύτερη χειροτέρευση:

- Ισθμός-Μυκήνες από 35,6% αρνητικών γνώμων το 2005 σε 43,5% το 2007.
- Ισθμός-Επίδαυρος από 33,8% αρνητικών γνώμων το 2005 σε 38,8% το 2007.
- Λαμία-Αθήνα από 31,8% αρνητικών γνώμων το 2005 σε 33,7% το 2007.
- Αθήνα-Ισθμός αύξηση των αρνητικών γνώμων από 12,9% το 2005 σε 17,5% το 2007 αν και παραμένει η μόνη διαδρομή που επικρατούν οι θετικές γνώμες.

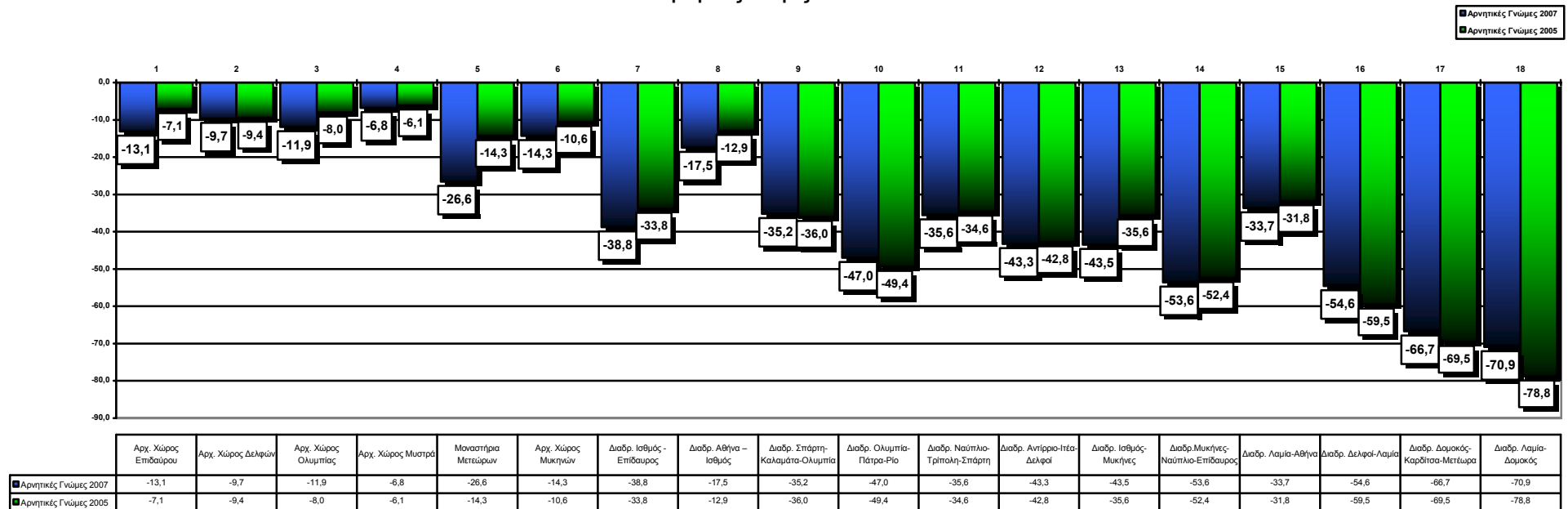
Στο έγχρωμο γράφημα που ακολουθεί απεικονίζονται οι θετικές (κωδικό 1+2) και αντίστροφα οι αρνητικές (κωδικό 4+5) γνώμες ανά Αρχαιολογικό Χώρο - Διαδρομή (Μπλε χρώμα 2007, πράσινο χρώμα 2005).

Διάγραμμα Πίνακα 1

Θετικές Γνώμες 2005 - 2007

Αρνητικές Γνώμες 2005 - 2007

3) Πρόσθετα σχόλια των ερωτώμενων:

Εκτός από την βαθμολόγηση και τον χαρακτηρισμό του επιπέδου καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών, αρκετοί ερωτηθέντες ξεναγοί προέβησαν σε πρόσθετα σχόλια επί του θέματος, τα οποία ομαδοποιήθηκαν και για το 2007 είναι τα εξής:

Στις προηγούμενες έρευνες (1997, 2001, 2003, 2005) αρκετοί ήταν οι ξεναγοί που διατύπωναν αρνητικά σχόλια και μετέφεραν παράπονα, για την υγιεινή, την καθαριότητα και την γενικότερη εικόνα που παρουσιάζουν οι τουαλέτες ή ακόμα και για την έλλειψη τουαλετών. Στην παρούσα έρευνα (2007) τα σχόλια και τα παράπονα των ξεναγών για την γενικότερη κατάσταση των τουαλετών είναι αξιοσημείωτα μειωμένα (ποσοστό επί του συνόλου 3,4%), γεγονός το οποίο είναι ενθαρρυντικό και φανερώνει ότι το συγκεκριμένο θέμα έχει ως ένα βαθμό αντιμετωπιστεί από τους υπευθύνους.

Ωστόσο, ορισμένοι από τους ερωτώμενους έκαναν γενικές παρατηρήσεις σχετικά με την έλλειψη καθαριότητας τόσο μέσα στους αρχαιολογικούς χώρους όσο και στις διαδρομές που οδηγούν σε αυτούς (συνολικά 15 σχολιασμοί, ποσοστό 10,2%). Συγκεκριμένα, προέβησαν σε γενικότερα σχόλια για την καθαριότητα και εντόπισαν ελλείψεις (π.χ. κάδοι απορριμμάτων, προσωπικό φύλαξης και καθαριότητας κλπ.).

Σημαντική είναι, επίσης, η διαπίστωση ότι περιοχές όπου πριν δυο με τρία χρόνια ήταν καθαρές και προσεγμένες σήμερα έχουν αρχίσει να μαζεύουν άχρηστα αντικείμενα ή μπάζα.

Οι ξεναγοί επισήμαναν ότι το πρόβλημα καθαριότητας στις μεν εθνικές οδούς εντοπίζεται κυρίως στους χώρους στάθμευσης από ξέχειλους κάδους απορριμμάτων, ενώ σε περιοχές του δε επαρχιακού δίκτυο δεξιά και αριστερά του οδοστρώματος.

Επιπλέον, αρκετοί είναι οι ξεναγοί που επισημαίνουν ότι διαδρομές οι οποίες, ενώ είναι προσεγμένες και καθαρές στο μεγαλύτερο μέρος τους, μπορεί από ένα σημείο και μετά να παρουσιάζουν την αντίθετη ακριβώς εικόνα. Η αλλαγή αυτή στην εικόνα των διαδρομών συμπίπτει πιθανά με το όριο ευθύνης διαφορετικών - συνορευόντων δήμων.

Ειδικότερα, για την κατάσταση στους αρχαιολογικούς χώρους, ορισμένοι από τους ερωτηθέντες ξεναγούς αναφέρθηκαν σε διάφορες ελλείψεις και δυσλειτουργίες που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και να βελτιωθούν. Συγκεκριμένα, αναφέρθηκαν στην ελλιπή φύλαξη ή στην συμπεριφορά των φυλάκων, στην ανεπαρκή και ανοργάνωτη ενημέρωση των επισκεπτών, στη ποιότητα και το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών από τις καντίνες, στην κατάσταση που δημιουργείται την περίοδο των σχολικών εκδρομών (Απρίλιος - Μάιος) κλπ. (συνολικά 15 σχολιασμοί, ποσοστό 17,0%).

Επίσης, αρκετοί από τους ξεναγούς (20 σχολιασμοί, ποσοστό 22,7%) πρόσθεσαν παρατηρήσεις και επισήμαναν ότι παρόμοια ή και χειρότερη εικόνα παρουσιάζουν άλλοι αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, αξιοθέατα κλπ., που δεν περιλαμβάνονται στις διαδρομές του ερωτηματολογίου (στον «κλασσικό γύρο»), αναφέροντας ιδιαίτερα την Δήλο και περιοχές του νομού Αττικής.

Τέλος, λίγοι από τους ξεναγούς έκαναν προτάσεις για την υλοποίηση εκπαιδευτικών και περιβαλλοντικών δράσεων μέσα στους αρχαιολογικούς χώρους αλλά και στις διαδρομές που οδηγούν σε αυτούς, όπως για παράδειγμα δεντροφυτεύσεις, σεμινάρια κλπ.

Αρκετοί από τους ξεναγούς αναφέρθηκαν στο αίσθημα ντροπής που νιώθουν απέναντι στους ξένους τόσο όταν γίνονται αποδέκτες αρνητικών σχολιασμών όσο και όταν δεν μπορούν να δείξουν κάποιο μνημείο ή να ακολουθήσουν κάποια διαδρομή επειδή είναι γεμάτα με χαρτιά- πλαστικά μπουκάλια και κάθε λογής πεταμένα αντικείμενα.

Συνοψίζοντας, τα σχόλια των ξεναγών επισημαίνουν τις βασικές ελλείψεις και δυσλειτουργίες στους αρχαιολογικούς χώρους, υποδηλώνοντας την ανάγκη λήψης μέτρων τόσο για την καθαριότητα και τη συνολική εμφάνιση αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών όσο και για την βελτίωση της διαχείρισης αυτών (φύλαξη, οργάνωση, ενημέρωση). Παράλληλα υποδεικνύουν προτάσεις για δράσεις οι οποίες εάν αξιοποιηθούν θα συντελέσουν στην αναβάθμιση της εικόνας των αρχαιολογικών χώρων της χώρας μας και, συνεπώς, στην ποιότητα των τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών.

B. Αξιολόγηση κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων -Διαδρομών

Για ν' αποτυπωθεί παραστατικά η διαμορφωμένη κατάσταση, όσον αφορά στην καθαριότητα αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών, επιχειρήθηκε η απόλυτη ιεράρχηση του βαθμού καθαριότητας.

Μεθοδολογικά, η διαδικασία γι' αυτήν την ιεράρχηση ήταν οι εξής:

α) Ομαδοποιήθηκαν οι θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2), καθώς και οι αρνητικές (κωδικοί 4 και 5).

β) Χρησιμοποιήθηκε συντελεστής στάθμισης της βαθμολόγησης που κατά περίπτωση ήταν:

+2 για τις θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2)

0 για τον χαρακτηρισμό «μέτρια» (κωδικός 3)

-2 για τις αρνητικές απαντήσεις (κωδικοί 4 και 5)

Κατ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε η απόλυτη ιεράρχηση κατά βαθμό καθαριότητας που παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 (όπου «α» και «β» τα αποτελέσματα για το 2007 και 2005 αντίστοιχα)

A/A	Αρ.Χώρος/Διαδρομή	(1+2)	3	(4+5)	2x(1+2)	2x(4+5)	Δείκτης	A/A κατά Δείκτη
1α	Αρχ. Χώρος Επιδαύρου	59,5	27,4	13,1	1190	262	928	5
1β	Αρχ. Χώρος Επιδαύρου	71,7	21,2	7,1	1434	142	1292	3
2α	Αρχ. Χώρος Δελφών	79,3	11,0	9,7	1586	194	1392	1
2β	Αρχ. Χώρος Δελφών	76,5	14,1	9,4	1530	188	1342	2
3α	Αρχ. Χώρος Ολυμπίας	78,6	9,5	11,9	1572	238	1334	3
3β	Αρχ. Χώρος Ολυμπίας	79,3	12,6	8,0	1586	160	1426	1
4α	Αρχ. Χώρος Μυστρά	75,7	17,6	6,8	1514	136	1378	2
4β	Αρχ. Χώρος Μυστρά	65,8	28,0	6,1	1316	122	1194	4
5α	Μοναστήρια Μετεώρων	39,3	34,2	26,6	786	532	254	7
5β	Μοναστήρια Μετεώρων	46,5	39,3	14,3	930	286	644	7
6α	Αρχ. Χώρος Μυκηνών	66,6	19,0	14,3	1332	286	1046	4
6β	Αρχ. Χώρος Μυκηνών	69,4	20,0	10,6	1388	212	1176	5
7α	Διαδρ. Ισθμός - Επίδαυρος	23,5	37,6	38,8	470	776	-306	9
7β	Διαδρ. Ισθμός - Επίδαυρος	22,1	44,2	33,8	442	676	-234	10
8α	Διαδρ. Αθήνα – Ισθμός	44,2	38,4	17,5	884	350	534	6
8β	Διαδρ. Αθήνα – Ισθμός	47,1	40,0	12,9	942	258	684	6
9α	Διαδρ. Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία	15,5	49,3	35,2	310	704	-394	10
9β	Διαδρ. Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία	18,7	45,3	36,0	374	720	-346	12
10α	Διαδρ. Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο	12,0	41,0	47,0	240	940	-700	14
10β	Διαδρ. Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο	21,2	29,4	49,4	424	988	-564	14
11α	Διαδρ. Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη	14,5	50,0	35,6	290	712	-422	12
11β	Διαδρ. Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη	22,3	43,2	34,6	446	692	-246	11
12α	Διαδρ. Αντίρριο-Ιτέα-Δελφοί	22,9	33,7	43,3	458	866	-408	11
12β	Διαδρ. Αντίρριο-Ιτέα-Δελφοί	17,9	39,3	42,8	358	856	-498	13
13α	Διαδρ. Ισθμός-Μυκήνες	21,1	35,3	43,5	422	870	-448	13

13β	Διαδρ. Ισθμός-Μυκήνες	25,2	39,1	35,6	504	712	-208	9
14α	Διαδρ.Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος	14,3	32,1	53,6	286	1072	-786	16
14β	Διαδρ.Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος	13,1	34,5	52,4	262	1048	-786	15
15α	Διαδρ. Λαμία-Αθήνα	24,1	42,2	33,7	482	674	-192	8
15β	Διαδρ. Λαμία-Αθήνα	23,5	44,7	31,8	470	636	-166	8
16α	Διαδρ. Δελφοί-Λαμία	15,6	29,9	54,6	312	1092	-780	15
16β	Διαδρ. Δελφοί-Λαμία	11,4	29,1	59,5	228	1190	-962	16
17α	Διαδρ. Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα	12,8	20,5	66,7	256	1334	-1078	17
17β	Διαδρ. Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα	6,1	24,4	69,5	122	1390	-1268	17
18α	Διαδρ. Λαμία-Δομοκός	10,1	19,0	70,9	202	1418	-1216	18
18β	Διαδρ. Λαμία-Δομοκός	6,3	15,0	78,8	126	1576	-1450	18

Συγκριτικά με την έρευνα του 2005, η απόλυτη κατάταξη κατά επίπεδο καθαριότητας αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών παρουσιάζεται περίπου όμοια στις περισσότερες περιπτώσεις. Σημαντικές αλλαγές στην κατάταξη αυτή παρατηρούνται στις εξής περιπτώσεις:

α) Ο αρχαιολογικός χώρος της Ολυμπίας με θετικό σταθμισμένο δείκτη 1426 το 2005 παρουσιάζει αισθητή μείωση, 1334 το 2007, και από την 1η θέση περνάει σε απόλυτη σειρά στην 3η θέση.

β) Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών με θετικό σταθμισμένο δείκτη 1392 το 2007 περνάει στην 1η θέση ενώ το 2005 κατείχε την 2η θέση με θετικό σταθμισμένο δείκτη 1342.

γ) Ο αρχαιολογικός χώρος του Μυστρά παρουσιάζει αισθητή βελτίωση και περνάει στη 2η θέση με θετικό σταθμισμένο δείκτη 1378 το 2007, από την 4η που κατείχε το 2005 με θετικό σταθμισμένο δείκτη 1194.

δ) Η διαδρομή Ισθμός-Μυκήνες χειροτερεύει σημαντικά περνώντας από την 9η στην 13η θέση με αύξηση του αρνητικού σταθμισμένου δείκτη από -208 το 2005 σε -448 το 2007.

Μετά την απόλυτη ιεράρχηση κατά βαθμό καθαριότητας των αρχ. χώρων και διαδρομών, εκτιμήθηκε η σχετική συμβολή κάθε χώρου ή διαδρομής στη συνολική εικόνα που διαμορφώνεται. Κατά αυτό τον τρόπο για τους αρχ. χώρους (οι οποίοι έχουν όλοι δείκτη με θετικό πρόσημο), η ποσοστιαία συμβολή στη συνολική θετική αυτή εικόνα είναι κατ' αρχαιολογικό χώρο:

Πίνακας 3: Αρχαιολογικοί Χώροι

Αρχαιολογικοί Χώροι	2007	2005
Δελφοί	22,0%	19,0%
Επίδαυρος	14,7%	18,3%
Ολυμπία	21,1%	20,1%
Μυστράς	21,8%	16,9%
Μυκήνες	16,5%	16,6%
Μετέωρα	4,0%	9,1%
Σύνολο	100,0%	100,0%

Σύμφωνα με την ποσοστιαία κατανομή, παρατηρείται μια αισθητή πρόοδος της θετικής εικόνας του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών, καθώς η θετική ποσοστιαία συμβολή του αυξήθηκε κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες από 19,0% το 2005 σε 22,0% το 2007. Περισσότερο αξιοσημείωτη είναι η βελτίωση που καταγράφεται στον Μυστρά καθώς το 16,9% του 2005 ανέρχεται σε 21,8% το 2007, δηλαδή αυξάνεται κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες. Αντίθετη εικόνα παρουσιάζεται στην Επίδαυρο και τα Μετέωρα. Στην Επίδαυρο το 18,3% του 2005 μειώνεται στο 14,7%, δηλαδή παρουσιάζεται μια αισθητή μείωση της τάξεως των 4 ποσοστιαίων μονάδων. Επίσης, αποθαρρυντική είναι η εικόνα των Μετεώρων καθώς η ούτως

η άλλως χαμηλή θετική τους εικόνα μειώνεται ακόμα περισσότερο από το 9,1% το 2005 στο 4,0% το 2007, υποδηλώνοντας μια επιδείνωση της κατάστασης.

Όσον αφορά στις διαδρομές, μόνον η διαδρομή Αθήνα-Ισθμός έχει θετικό σταθμισμένο δείκτη.

Πίνακας 4: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΘΕΤΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ

Διαδρομές (+)	2007	2005
Ισθμός - Επίδαυρος	-	-
Αθήνα - Ισθμός	100%	100%
Σπάρτη- Καλαμάτα- Ολυμπία	-	-
Ναύπλιο - Τρίπολη - Σπάρτη	-	-
Λαμία – Αθήνα	-	-
Σύνολο	100,0%	100,0%

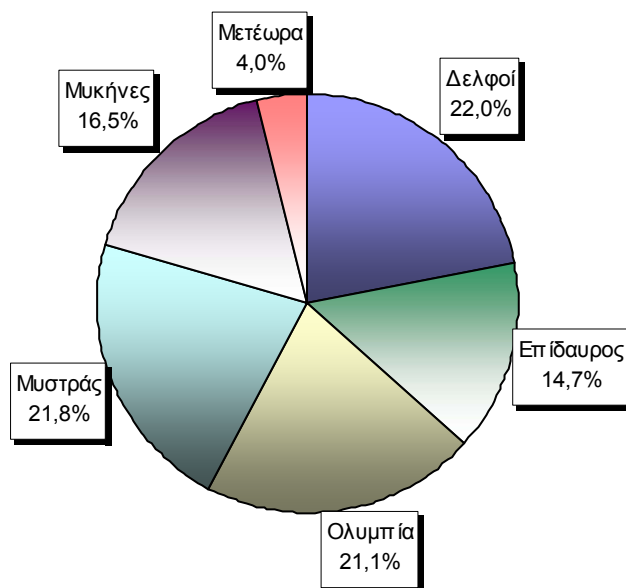
Αντιστοίχως στην αρνητική εικόνα συμβάλλουν οι διαδρομές που έχουν δείκτη με αρνητικό πρόσημο και η ποσοστιαία συμβολή τους είναι:

Πίνακας 5: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ

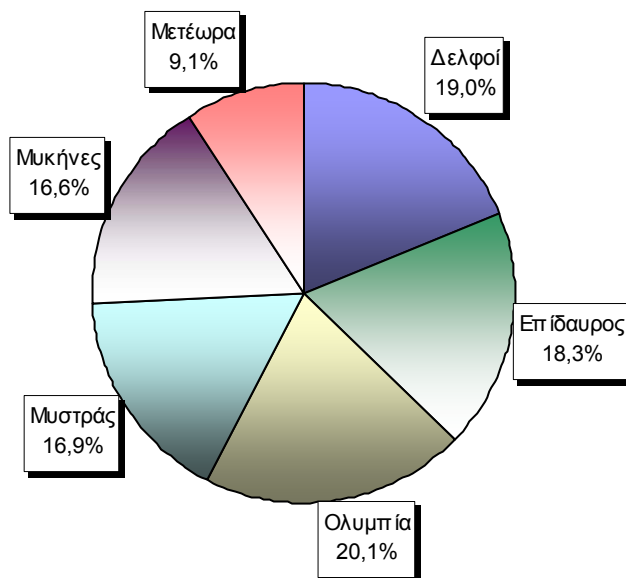
Διαδρομές (-)	2007	2005
Λαμία - Δομοκός	18,1%	21,6%
Δομοκός- Καρδίτσα- Μετέωρα	16,0%	18,8%
Δελφοί - Λαμία	11,6%	14,3%
Αντίρριο - Ιτέα - Δελφοί	6,1%	7,4%
Λαμία - Αθήνα	2,9%	2,5%
Ολυμπία - Πάτρα - Ρίο	10,4%	8,4%
Μυκήνες- Ναύπλιο- Επίδαυρος	11,7%	11,7%
Ισθμός - Μυκήνες	6,7%	3,1%
Ισθμός – Επίδαυρος	4,5%	3,5%
Σπάρτη – Καλαμάτα - Ολυμπία	5,9%	5,1%
Ναύπλιο – Τρίπολη - Σπάρτη	6,3%	3,6%
Σύνολο	100,0%	100,0%

Η γραφική απεικόνιση των ανωτέρω τριών κατηγοριών αποτελεσμάτων παρουσιάζεται στα διαγράμματα που ακολουθούν.

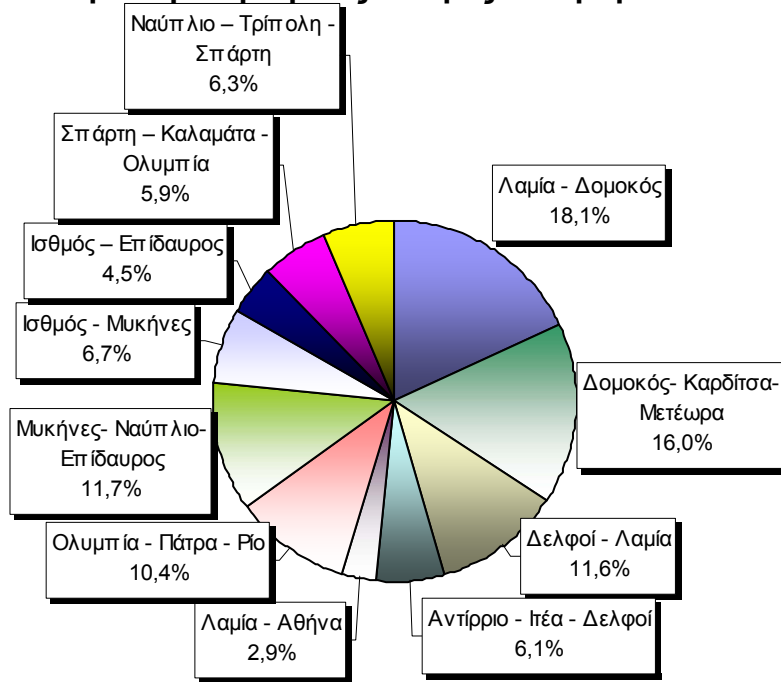
Βαθμολογία Αρχαιολογικών Χώρων 2007

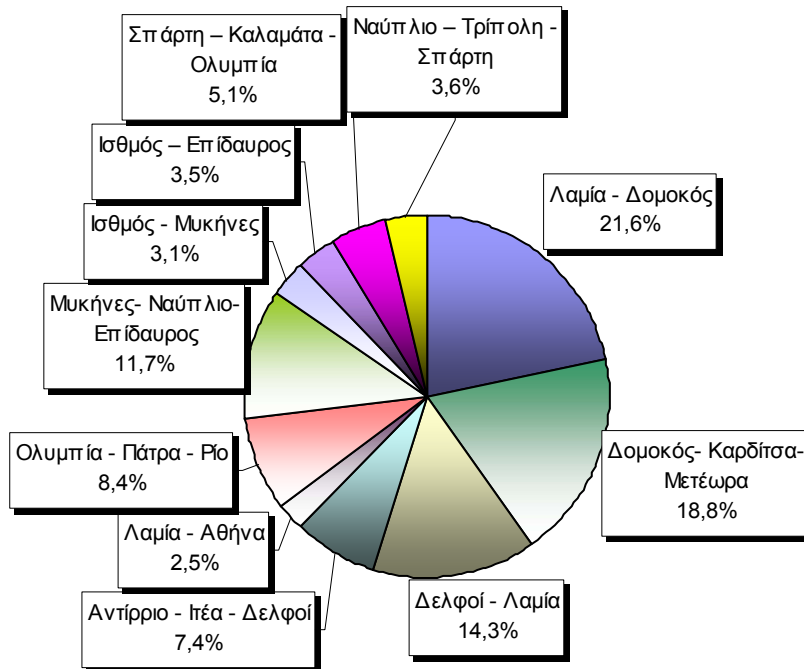
Βαθμολογία Αρχαιολογικών Χώρων 2005

Βαθμολογία Αρνητικές Γνώμες Διαδρομών 2007

Βαθμολογία Αρνητικές Γνώμες Διαδρομών 2005

Γ. Βαθμολόγηση Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών κατά Νομό

Οι αρνητικές διαπιστώσεις που, σε γενικές γραμμές, κυριαρχούν για το σύνολο των διαδρομών, μας οδήγησαν στην προσπάθεια κατάταξης των Νομών κατά επίπεδο καθαριότητας των διαδρομών, οι οποίες τους διασχίζουν. Από την ανάλυση αυτή εξαιρέθηκαν οι γνώμες για τους αρχαιολογικούς χώρους διότι, εκτός του ότι είναι θετικές, δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα Νομαρχιακών ή Δημοτικών Αρχών, αλλά του Υπουργείου Πολιτισμού.

Με τον τρόπο αυτό ενώ επισημαίνονται οι θετικές γνώμες παράλληλα εντοπίζονται κυρίως οι αρνητικές, ούτως ώστε να διαμορφωθεί μια συνολική εικόνα, βάσει της οποίας μπορεί να σχεδιασθεί η βελτίωση αυτής της συνεχιζόμενης απαράδεκτης κατάστασης. Διευκρινίζεται ότι για την κατάταξη που ακολουθεί, δεν επιμερίστηκαν οι χιλιομετρικές αποστάσεις των διαδρομών κατά Νομό, αλλά θεωρήθηκε πως ο βαθμός καθαριότητας κάθε διαδρομής αφορά εξίσου τους Νομούς από όπου διέρχεται, είτε κατά μικρό τμήμα είτε κατά μεγαλύτερο.

Ο πίνακας 6 που ακολουθεί εμφανίζει τον βαθμό καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών όπως αυτό διαμορφώνεται στις έρευνες του 2005 και του 2007, αναφέροντας, παράλληλα, τη Νομαρχία (ή Νομαρχίες) που είναι αρμόδιες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

A/A	Αρχαιολογικοί Χώροι-Διαδρομές	2007	2005	Αρμοδιότητα κατά Νομαρχία
1	Αρχ. Χώρος Δελφών	1392	1342	(Φωκίδος)
2	Αρχ. Χώρος Επιδαύρου	928	1292	(Αργολίδος)
3	Αρχ. Χώρος Ολυμπίας	1334	1426	(Ηλείας)
4	Αρχ. Χώρος Μυστρά	1378	1194	(Λακωνίας)
5	Αρχ. Χώρος Μυκηνών	1046	1176	(Αργολίδος)
6	Μοναστήρια Μετεώρων	254	644	(Τρικάλων)
7	Διαδρ. Ισθμού-Επιδαύρου	-306	-234	Κορινθίας, Αργολίδος
8	Διαδρ. Αθήνα-Ισθμός	534	684	Αττικής-Κορινθίας
9	Διαδρ. Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία	-394	-346	Λακωνίας, Μεσσηνίας, Ηλείας
10	Διαδρ. Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη	-422	-246	Αργολίδος, Αρκαδίας, Λακωνίας
11	Διαδρ. Ισθμός-Μυκήνες	-448	-208	Κορινθίας, Αργολίδος
12	Διαδρ. Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος	-786	-786	Αργολίδος
13	Διαδρ. Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο	-700	-564	Ηλείας-Αχαΐας
14	Διαδρ. Λαμία-Αθήνα	-192	-166	Φθιώτιδος, Βοιωτίας, Αττικής
15	Διαδρ. Αντίρριο-Ιτέα-Δελφοί	-408	-498	Αιτωλοακαρνανίας, Φωκίδος
16	Διαδρ. Δελφοί-Λαμία	-780	-962	Φωκίδος, Φθιώτιδος
17	Διαδρ. Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα	-1078	-1268	Φθιώτιδος,Καρδίτσας,Τρικάλων
18	Διαδρ. Λαμία-Δομοκός	-1216	-1450	Φθιώτιδος

Οι αρχαιολογικοί χώροι και οι διαδρομές της Στ. Ελλάδας και της Θεσσαλίας συγκεντρώνουν και πάλι (όπως και το 2005) τις πλέον χαμηλές βαθμολογίες (με μικρή καλυτέρευση). Αυτή την φορά όμως χειροτερεύει η εικόνα του Πελοποννησιακού οδικού δικτύου (π.χ. Ναύπλιο -Τρίπολη-Σπάρτη, Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο, Ισθμός-Μυκήνες, Ισθμός-Επίδαυρος) με αποτέλεσμα να καθίσταται περισσότερο επιτακτική η διορθωτική παρέμβαση από το σύνολο των αρμόδιων Τοπικών και Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων οι οποίες δείχνουν να αδιαφορούν για την εικόνα που προσλαμβάνουν οι διερχόμενοι επιβάτες και τουρίστες, γεγονός με προφανή αρνητικό αντίκτυπο για τη συνολική εικόνα της χώρας μας.

Βάσει του προηγούμενου πίνακα ο καθορισμός θετικών και αρνητικών γνώμων κατά νομό εμφανίζεται στον ακόλουθο πίνακα 7.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

ΝΟΜΟΙ		2007				2005			
		Θετικά		Αρνητικά		Θετικά		Αρνητικά	
1	Αττικής	342	100,0			518	68,2		
2	Κορινθίας			-220	1,7	242	31,8		
3	Αργολίδας			-1962	15,3			-1474	11,6
4	Λακωνίας			-816	6,4			-592	4,7
5	Μεσσηνίας			-394	3,1			-346	2,7
6	Αρκαδίας			-422	3,3			-246	2,0
7	Ηλείας			-1094	8,5			-910	7,2
8	Αχαΐας			-700	5,5			-564	4,5
9	Φθιώτιδας			-3266	25,5			-3846	30,5
10	Φωκίδας			-1188	9,3			-1460	11,5
11	Τρικάλων			-1078	8,4			-1268	10,0
12	Καρδίτσας			-1078	8,4			-1268	10,0
13	Αιτωλνίας			-408	3,2			-498	3,8
14	Βοιωτίας			-192	1,5			-166	1,3
	Σύνολο	342	100,0	-12818	100,0	760	100	12638	100,0

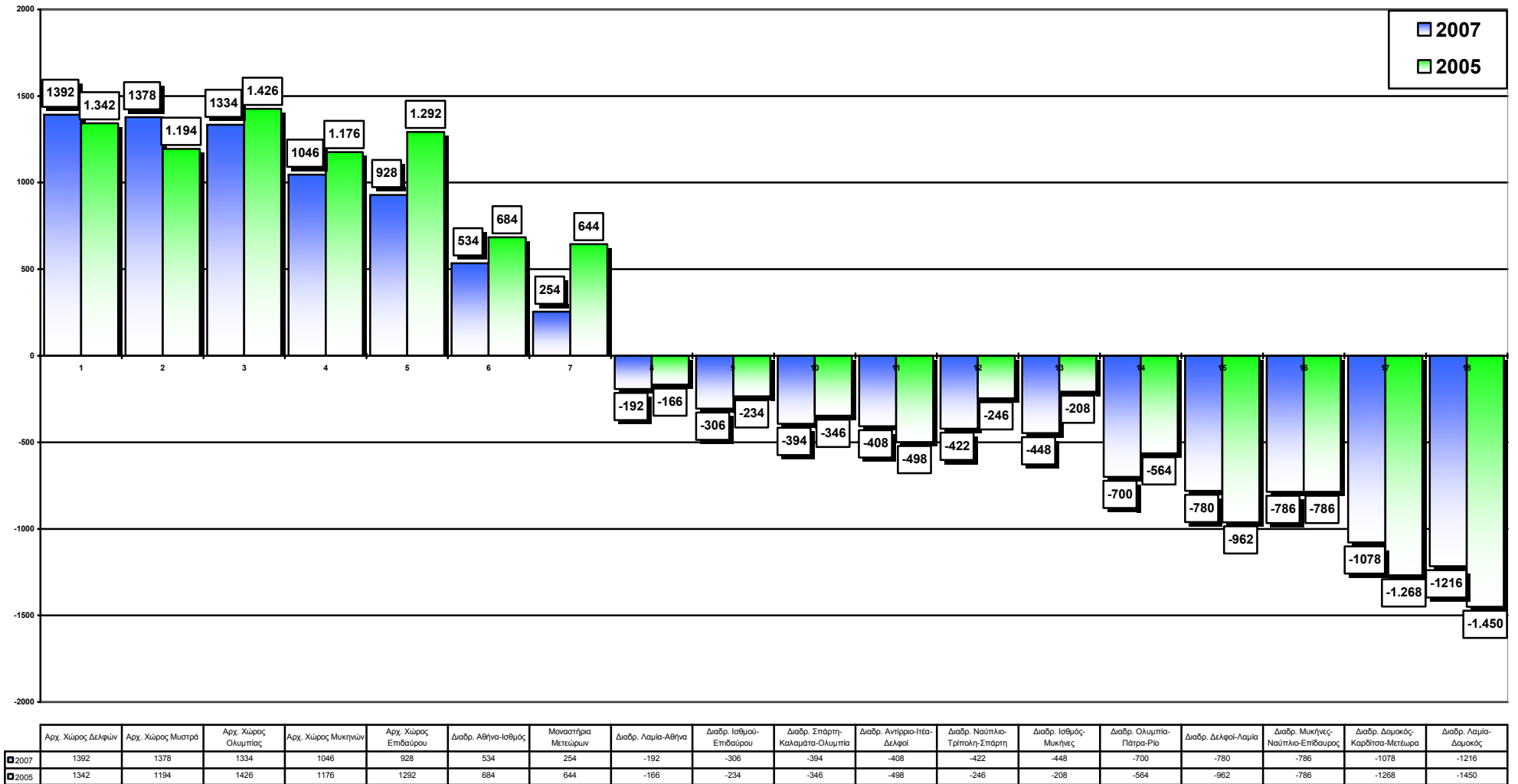
Κατά την έρευνα του 2005, το σύνολο των διαδρομών που έχουν θετικό πρόσημο διέρχεται από το Ν. Αττικής και το Ν. Κορινθίας. Όσον αφορά στις διαδρομές που έχουν δείκτη με αρνητικό πρόσημο, ο Ν. Φθιώτιδας έρχεται πρώτος συγκεντρώνοντας το 30,5% του συνόλου των αρνητικών γνώμων και ακολουθείται από το Ν. Αργολίδας με 11,6%, το Ν. Φωκίδας με 11,5%, τους Ν. Τρικάλων και Ν. Καρδίτσας με 10,0%, το Ν. Ηλείας με 7,2%, και τους Λακωνίας, Αχαΐας, Αιτωλοακαρνανίας, Μεσσηνίας, Αρκαδίας και Βοιωτίας με 4,7%, 4,5%, 3,8%, 2,7%, 2,0% και 1,3% αντιστοίχως.

Κατά την επαναληπτική έρευνα (2007) θετικό πρόσημο έχει μόνο η διαδρομή Αθήνα - Ισθμός η οποία χαρακτηρίζει το νομό Αττικής. Όλοι οι υπόλοιποι νομοί έχουν διαδρομές με δείκτες με αρνητικό πρόσημο, ακόμα και ο Ν. Κορινθίας ο οποίος είχε θετικό πρόσημο το 2005. Οι σχετικές αυξομειώσεις που παρατηρούνται κατά περίπτωση δεν αλλάζουν την γενική άσχημη κατάσταση ούτε την προηγούμενη ταξινόμηση των νομών.

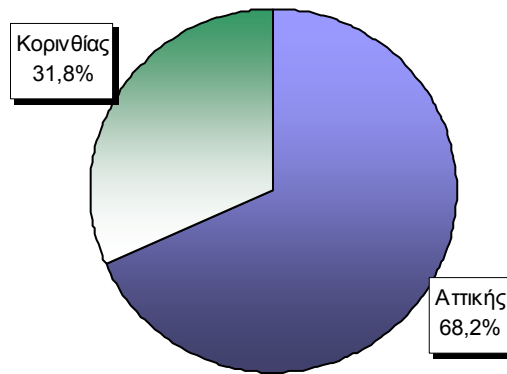
Ακολουθούν γραφικές απεικονίσεις της κατάταξης αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών (Πίνακας 6), καθώς και των γνώμων για την καθαριότητα των Διαδρομών κατά Νομούς (Πίνακας 7).

Διάγραμμα Πίνακα 6

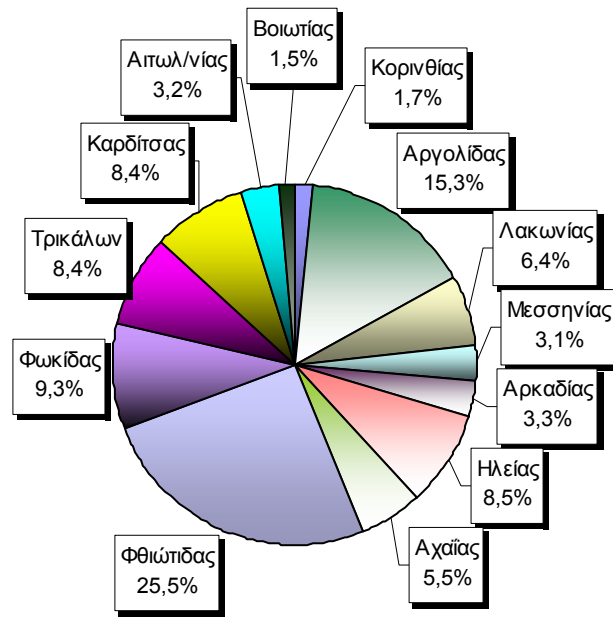
Κατάταξη Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών 2005 - 2007

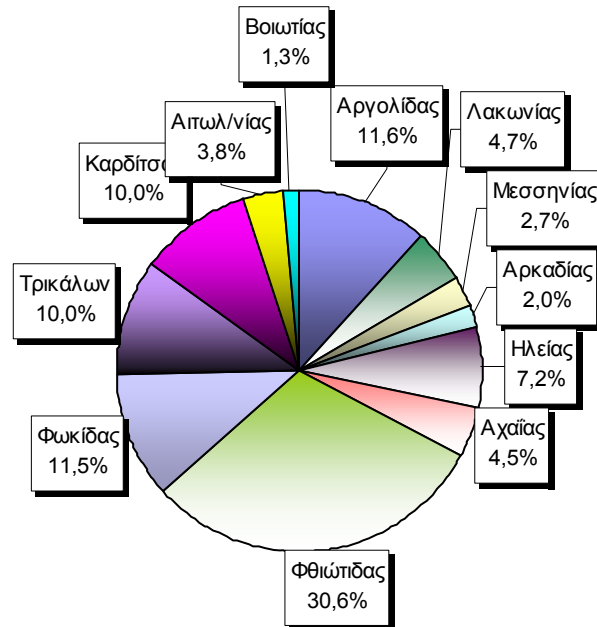
Νομοί με Θετικά Αποτελέσματα 2005

Νομοί με Αρνητικά Αποτελέσματα 2007

Νομοί με Αρνητικά Αποτελέσματα 2005

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας κατέδειξε σαφέστατα το μέγεθος του προβλήματος καθαριότητας που υποβαθμίζει την εικόνα της χώρας διεθνώς, φέρνοντας σε διαμετρική αντιπαράθεση την Ιστορία, την Παράδοση και το Φυσικό κάλλος αυτού του τόπου με την ανευθυνότητα, την έλλειψη καλαισθησίας και την ευτέλεια που κυριαρχεί.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα της έρευνας του 2007 αφορούν στην κατάσταση της τουριστικής περιόδου του 2006 και τα αποτελέσματα της έρευνας του 2005 αφορούσαν αντίστοιχα την κατάσταση της τουριστικής περιόδου του 2004, χρονιά στην οποία διεξήχθησαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των ερευνών του 2005 και του 2007 παρατηρούμε μια σχετική στασιμότητα στο συνολικό ποσοστό των θετικών γνωμών καθώς το 2005 συγκέντρωσαν το 35,8% των απαντήσεων και το 2007 το 34,9%. Η σχετική αυτή στασιμότητα των θετικών γνωμών αφορά συνολικά τόσο στους αρχαιολογικούς χώρους, όσο και τις διαδρομές.

Εξετάζοντας, ειδικότερα, την κατάσταση καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι αρχαιολογικοί χώροι είτε παρουσιάζουν μια μείωση της θετικής εικόνας τους είτε διατηρούν την ίδια εικόνα και στα δύο έτη, με εξαίρεση τον αρχαιολογικό χώρο του Μυστρά που παρουσιάζει μια αισθητή βελτίωση.

Όσον αφορά στις διαδρομές εξεταζόμενες σε επίπεδο νομού, κατά την επαναληπτική έρευνα (2007) θετικό πρόσημο έχουν μόνο μια διαδρομή που διέρχεται από το Ν. Αττικής. Όλοι οι υπόλοιποι νομοί έχουν διαδρομές με δείκτες με αρνητικό πρόσημο, ακόμα και ο Ν. Κορινθίας ο οποίος είχε θετικό πρόσημο το 2005. Οι σχετικές αυξομειώσεις που παρατηρούνται κατά περίπτωση δεν αλλάζουν την γενική άσχημη κατάσταση.

Επιπλέον, ενδεικτικό είναι ότι στις περιπτώσεις χώρων και διαδρομών που επισκέπτονται τόσο οι ξεναγοί από το Σωματείο ξεναγών της Αθήνας όσο και του Συνδέσμου Ξεναγών της Θεσσαλονίκης (Μετέωρα και διαδρομές προς εκεί - Ν. Τρικάλων) τα ποσοστά των απαντήσεων Αθηναίων και Θεσσαλονικέων ξεναγών σχεδόν ταυτίζονται. Θεωρούμε ότι η έντονη σύγκλιση των ποσοστών διαφορετικών ερευνών αποδεικνύει τόσο το μέγεθος των περιβαλλοντικών προβλημάτων και της συνειδητοποίησής τους εκ μέρους των ξεναγών, όσο και την ορθότητα της μεθοδολογικής προσέγγισης της ερευνητικής ομάδας. Οι έντονα αρνητικές διαπιστώσεις που προέκυψαν τόσο από την αρχική έρευνα των ξεναγών της Αθήνας το 1997 καθώς και των επαναληπτικών του 2001, 2003, 2005 και του 2007, όσο και από τις έρευνες των ξεναγών Θεσσαλονίκης (2002, 2003, 2005 και 2007), οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η κατάσταση χρήζει άμεσης και δραστηκής αντιμετώπισης με καταμερισμό των επιμέρους ευθυνών και ανάληψη συντονισμένης δράσης εκ μέρους όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Ο καταμερισμός των ευθυνών, περιλαμβάνει:

α) Τις καταναλωτικές συνήθειες, αλλά και τη γενικότερη νοοτροπία όλων μας, οι οποίες δεν περιλαμβάνουν το σεβασμό στον κοινόχρηστο δημόσιο χώρο και δεν έχουν καμία επίγνωση της συνολικής ζημιάς που προκαλούν τέτοιες συμπεριφορές.

β) Τις Αυτοδιοικήσεις, Τοπικές και Νομαρχιακές, οι οποίες έχουν δεχθεί την μεταβίβαση «εξουσίας» αλλά όχι και του συνόλου των υποχρεώσεων που την συνοδεύουν.

γ) Όλους τους εμπλεκόμενους, στο πρόβλημα των απορριμμάτων Φορείς, εφ' όσον αργοπώρησε η ίδρυση και δεν έχει ολοκληρωθεί η λειτουργία των «Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων», ενώ παράλληλα το χρονικό όριο του 2008 για το κλείσιμο όλων των ανεξέλεγκτων χωματερών πλησιάζει.

δ) Τις αρχές φύλαξης αρχ. χώρων και την τουριστική αστυνομία οι οποίες δεν επαρκούν.

Ελπίζουμε πως και η συγκεκριμένη έρευνα, με την επισήμανση της κατάστασης 2005-2007 για τον «κλασικό γύρο», θα συμβάλει στη συνειδητοποίηση του μεγέθους του προβλήματος.